
HERBART, Johann Friederich:
Esbós per a un curs de Pedagogia.
 Vic, Eumo Editoria/Diputació de Barcelona, 1987.

Parlar i comentar qualsevol de les obres publicades en la col.lecció *Textos Pedagògics* de l'editorial EUMO obliga, sortosament, a referir-se al tòpic de la conveniència i oportunitat d'haver editat l'obra que se'ns ofereix. La publicació d'autors clàssics del pensament pedagògic ha estat durant molt de temps una tasca tan absolutament oblidada, i més encara en llengua catalana, que avui és inevitable repetir per a cada nova obra com és de necessària per als professionals de l'educació. Quedi, doncs, constància una vegada més de l'excel.lent tasca que, amb l'ajut de la Diputació de Barcelona, fa l'editorial Eumo amb aquesta col.lecció.

Un altre encert de la col.lecció *Textos Pedagògics* rau en la cronologia, la bibliografia i, especialment, en el pròleg que encapçala cada obra. El sentit didàctic i informatiu que tenen per a qualsevol lector és evident. A més a més, en el cas dels pròlegs permet notables estudis sobre les obres i els autors publicats. De manera que, fins i tot si ja es posseeix l'obra en una altra edició, hom se sent inclinat a tornar-la a comprar encara que "només" sigui pel pròleg.

Aquesta darrera opinió és perfectament escaient al volum que comentem aquí. El pròleg d'Antoni J. Colom, Els significants de J.F. Herbart, és una lectura entenedora i a la vegada innovadora de l'obra de Herbart. És sense cap dubte un dels atractius del volum. A més s'inscriu en el que és una tradició de prologuistes de Herbart: primer Ortega, amb qui Colom manté certes discrepàncies quant al valor de la formalització matemàtica que pretén l'autor de *Esbós...*; i després García Carrasco, amb qui Colom

coincideix amb força tesis i en complementa d'altres. Llegir l'estudi introductori que se'ns fa a mans en aquest llibre resulta, com hem dit, molt satisfactori.

Malgrat el que acabem de dir, el volum no es justifica només per la introducció, sinó que evidentment el nucli rau en el text del mateix Herbart. Bo i que som del parer que qualsevol autor clàssic de la pedagogia hauria de tenir la seva obra publicada i estar a l'abast dels educadors i investigadors actuals, això ara com ara no és possible i inevitablement s'ha de procedir a una tria per raó de criteris com, per exemple, el de la major utilitat de l'obra a publicar. En el cas de *Esbós per a un curs de pedagogia* de Herbart pensem que la tria és encertada, i ho creiem perquè aquesta no és una obra secundària dins el panorama pedagògic. Tot el contrari, és una d'aquelles obres que permeten, en primer lloc, i atesa la seva significació, entendre el panorama pedagògic del moment en què fou concebuda per l'autor: ens ajudarà a comprendre la funció que es reservava a l'educació, ens fa paleses les preocupacions epistemològiques que tenia la pedagogia i ens dona idea de molts altres temes que l'autor entengué que eren claus. Però, en segon lloc, és una obra que ens ajuda també a entendre i a construir el nostre present de l'educació i la pedagogia. És una obra que ens permet explicar-nos alguns temes ben actuals gràcies a l'estudi de la seva gènesi i evolució: per exemple, la significació de la proposta epistemològica de recolzar-se en la psicologia i l'ètica per aconseguir un saber fer més eficaç encara plana avui en tota discussió sobre l'estatus de la pedagogia. Però, finalment, és també una obra que en ser treballada avui actua com a analitzador de les nostres preocupacions actuals, i permet que les diferents "lectures" que pot propiciar esdevinguin també una interpretació del present i una creació a propòsit dels problemes

pedagògics actuals. És així com s'explica la preponderància que els prologuistes d'avui donen a la lectura tecnològica del pensament de Herbart, quan en altres moments s'havia preferit l'aspecte ètic de la seva proposta, i encara és probable que se'l pogués relacionar amb postures epistemològiques predisposades a incloure els judicis de valor en el seu treball sense convertir-se per aquest motiu en pura arbitrarietat especulativa. En definitiva, el que volem dir és que com tota gran obra permet projectar les pròpies preocupacions en el seu contingut, i alhora extreure'n valuoses indicacions.

A tall d'exemple voldria assenyalar tan sols alguns d'aquests temes que ens permeten entendre el passat i pensar millor el present. No vull insistir més en la temàtica epistemològica, bo i que és un bon exemple de la vigència de l'obra de Herbart. El destacat paper que concedeix a la instrucció educativa pot ser en l'actualitat una bona manera de tornar a pensar la discutible distinció entre ensenyar i formar. Així mateix el lloc central que confereix a l'educació moral ens pot ajudar a avaluar el lloc que avui li concedim nosaltres dins l'ensenyament reglat. Les reflexions sobre l'interès són també un dels aspectes que han marcat un solc profund en la pedagogia i que avui no podem donar per sabudes. Probablement la lectura de l'*Esbós...* ens permet també pensar en la figura del mateix Herbart: filòsof, però amb preocupacions notables per la psicologia, òbviament prou interessat per la pedagogia, fundador d'un seminari pedagògic, creador d'una escola experimental de pràctiques, autor del que ara en diem un llibre de text, etc. Amenys val la pena pensar-hi per intentar aclarir què hem guanyat respecte a aquest tipus de pensador, què hem perdut i com cal formar els futurs pedagogs. Com hem dit anteriorment aquest no és un inventari de tots els temes rellevants de l'obra: és

únicament la mostra d'alguns exemples que considero significatius.

Quant al contingut del llibre, entès com allò que reflecteix directament l'índex, ens trobem, com diu A.J. Colom, amb l'estructura germinal de les futures Ciències de l'Educació: "De la primera part -*De la fonamentació de la pedagogia*- se'n preocuparia avui l'anomenada Teoria de l'Educació; la segona -*Esbós de la Pedagogia General*- alimentaria, de bell nou, la Teoria de l'Educació (capítols sobre el govern dels infants i la disciplina), la Didàctica General (capítol referent a la instrucció) i la Pedagogia Diferencial per mitjà del capítol que es refereix a l'educació per edats. En canvi, la tercera i darrera part de l'obra -*Branques particulars de la Pedagogia*- aportaria avui continguts a les didàctiques especials, a la Pedagogia Terapèutica, a l'Organització Escolar i també a la Pedagogia Familiar". Finalment és aquest caràcter sistemàtic de l'obra el darrer mèrit que m'agradaria destacar: primer, pel que té de confiança de l'autor en el fet que l'exposició constructiva dels sabers aporta quelcom a la intel·ligibilitat dels fets educatius; segon, perquè ens dóna un panorama complet de les idees pedagògiques de Herbart.

Josep Mª Puig